

Одинцова Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри кримінально-
правових дисциплін Луганського державного
університету внутрішніх справ імені
Е. О. Дідоренка, кандидат юридичних наук

СТАН ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ, В УКРАЇНІ У 2013–2017 РОКАХ

Характерною ознакою сучасної державної антикорупційної політики в Україні є те, що вона здійснюється під пильною увагою міжнародних організацій і результати її реалізації прямим чином впливають на міжнародні стосунки України з Європейським Союзом та Міжнародним валютним фондом. Результати статистичних даних виступають одним із джерел інформації, що використовується міжнародними експертами для оцінки результатів діяльності правоохоронних органів у сфері протидії корупції [див., наприклад: 1, с. 14]. Цим, на нашу думку, обумовлена актуальність статистичного дослідження корупційних злочинів.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб здійснити аналіз статистики досудового слідства [2–6] про стан протидії корупційним злочинам у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг в Україні за п'ять повних років дії нового Кримінального процесуального кодексу – 2013–2017 роки. Відповідно до примітки до ст. 45 КК України це злочини, передбачені ст. 364, 364-1, 365-2, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369, 369-2 КК України (далі – корупційні злочини).

Обмежений обсяг роботи не дозволяє представити результати статистичного дослідження у вигляді таблиці або в графічному вигляді. Тому ми обмежимося представленням результатів аналізу статистичних даних лише у текстовому вигляді.

У загальній структурі облікованої злочинності за 2013–2017 роки корупційні злочини у середньому складають 1,2 %. У 2013 році було обліковано 6482 корупційних злочини. Наступного, 2014 року, відбулось істотне зниження кількості облікованих корупційних злочинів (на –18 %). Проте у наступні 2015–2017 роки кількість облікованих корупційних злочинів у порівнянні з 2014 роком почала зростати у середньому на 13 % у рік (на 791 злочин / рік). А в 2017 році кількість облікованих корупційних злочинів перевищила абсолютний показник за 2013 рік на 18 % і склала 7662 злочини. У 2014–2017 роках щороку обліковувались у середньому 6304 корупційні злочини.

У структурі облікованих корупційних злочинів половину (у середньому 53 %) складають злочини, передбачені ст. 364 КК України (зловживання владою або службовим становищем). Четверту частину (у середньому 27 %) складають прийняття пропозиції, обіцянки

або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України). Приблизно по 5 % складають злочини, передбачені ст. 364-1 КК України (Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми) та ст.369 КК України (Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі). Не перевищують 2 % від всієї кількості облікованих корупційних злочинів підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України) та зловживання впливом (ст. 369-2 КК України). Найменшу кількість (менше одного процента) у структурі цих злочинів складають незаконне збагачення (ст. 368-2 КК України) та підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України).

У 2013 році за 2372 злочинами були вручені повідомлення про підозру. На відміну від тенденції зростання облікованих корупційних злочинів протягом 2015-2017 років у порівнянні з 2014 роком, кількість злочинів, за якими особам було вручено повідомлення про підозру, щороку відносно 2013 року зменшувалась у середньому на 199 злочинів (10 %) і в 2017 році складала 1575 злочинів. Таким чином, у 2014–2017 роках повідомлення про підозру вручались у середньому за 1637 корупційними злочинами на рік. Проте у 2017 році відносно 2016 року кількість корупційних злочинів, за якими вручались повідомлення про підозру, зросла на 13 %.

Аналогічною є тенденція розвитку щодо динаміки направлення до суду кримінальних проваджень з обвинувальним актом. У 2013 році за 2148 корупційними злочинами до суду були направлені кримінальні провадження з обвинувальним актом. Протягом 2014–2017 років кількість злочинів, за якими до суду направлялись кримінальні провадження з обвинувальним актом, щороку відносно 2013 року зменшувалась у середньому на 251 злочин (12 %) і в 2017 році складала 1289 злочинів. Таким чином, у 2014–2017 роках до суду направлялись кримінальні провадження з обвинувальним актом у середньому за 1315 корупційними злочинами на рік. Проте у 2017 році відносно 2016 року кількість корупційних злочинів, за якими до суду були направлені кримінальні провадження з обвинувальним актом, зросла на 18 %.

Як видно із первинних статистичних даних, кримінальні провадження зазначеної категорії майже у 100 % випадків закриваються за підставами, передбаченими п.п. 1, 2, 4, 6 Кримінального процесуального кодексу України. У 2013 році було закрито провадження за 9265 корупційними злочинами. Наступного, 2014 року, відбулось зниження кількості закритих проваджень майже у три рази (на – 60 %) і складало 3682 корупційні злочини. Протягом наступних 2015–2017 років кількість закритих проваджень порівняно з 2014 роком зберігалась приблизно на одному рівні (зменшувалась у середньому по 5 % щороку). У середньому щороку провадження закривались за 3413 корупційними злочинами.

Зниження кількості облікованих корупційних злочинів у 2014–2016 роках порівняно до 2013 року, корупційних злочинів, за якими було вручено повідомлення про підозру, та корупційних злочинів, які направлялись до суду з обвинувальним актом, на нашу думку, можна пояснити наступним.

По-перше, практика застосування норм Кримінального процесуального кодексу від 13.04.2012 року знаходиться на етапі становлення, сам Кодекс також постійно зазнає змін.

По-друге, як відомо, за 2014–2017 роки були внесені істотні зміни в антикорупційне законодавство в сторону його посилення, активно реформувались правоохоронні та судові органи, було створено спеціалізовані правоохоронні та судові органи, головним пріоритетом діяльності яких визначено протидію кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці [7].

З точки зору правової статистики, в умовах окреслених динамічних змін ще зарано говорити про якісь стійкі тенденції протидії антикорупційним злочинам з боку уповноважених правоохоронних органів. Дослідження кримінальної статистики – це лише перший етап, за яким – аналіз судової практики, вивчення кримінальних проваджень, закритих або таких, за якими були винесені остаточні рішення, опитування співробітників правоохоронних органів, уповноважених на протидію корупції.

Список використаних джерел

1. Звіт Національного антикорупційного бюро України за I півріччя 2018 року. 128 с. // Національне антикорупційне бюро України URL: https://nabu.gov.ua/sites/default/files/reports/zvit_dodatky.pdf (дата звернення: 23.11.2018).
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2013 року // Генеральна прокуратура України URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820&c=edit&_c=fo (дата звернення: 22.11.2018).
3. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2014 року // Генеральна прокуратура України URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=111482&libid=100820 (дата звернення: 22.11.2018).
4. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2015 року // Генеральна прокуратура України URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112173&libid=100820 (дата звернення: 22.11.2018).
5. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2016 року // Генеральна прокуратура України URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112757&libid=100820 (дата звернення: 22.11.2018).

6. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2017 року // Генеральна прокуратура України URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=111482&libid=100820# (дата звернення: 22.11.2018).

7. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 № 1698-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1698-18> (дата звернення: 23.11.2018).

8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 23.11.2018).

9. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 23.11.2018).

Ольшевський Костянтин Миколайович,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;
Корчовий Микола Михайлович,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ АБО РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

У КПК України (гл. 21, § 3, ст. 272) передбачено такий вид негласних слідчих (розшукових) дій, як виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів можуть бути отримані відомості, речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, особою, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або учасником вказаної групи чи організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування. [1, ст. 272]

Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року серед заходів щодо забезпечення боротьби з організованою злочинністю надає право спеціальним підрозділам по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ і Служби безпеки України, якщо інших заходів для розкриття злочинів та притягнення винних до відповідальності